

De rol van trustkantoren in de Nederlandse economie

Trustkantoren vervullen een functie in de sterk internationaal georiënteerde Nederlandse economie. Als onderdeel van de Nederlandse financiële dienstensector faciliteren deze kantoren doelvennootschappen, waarvan er meer dan 20.000 zijn. In 2006 hadden de 141 trustkantoren met een vergunning van DNB een gezamenlijke omzet van 240 miljoen euro. Het aantal arbeidsplaatsen bedroeg circa 1700.

De economische bedrijvigheid in Nederland is sterk gericht op waardecreatie via handelstransacties. De kennis om transactiekosten laag te houden biedt daarbij een voordeel (WRR, 2003). Vanuit handelsperspectief vormt de financiële dienstverlening van oudsher een belangrijk onderdeel van de Nederlandse economie. Trustkantoren fungeren binnen de financiële sector als beheerders van in Nederland gevestigde doelvennootschappen. De rol van deze relatief onbekende sector, gebaseerd op Van den Berg *et al.* (2008), wordt hier belicht.

Globalisering gaat gepaard met fragmentatie van de productie: de productieketen wordt steeds verder in stukken geknipt, waardoor het relatieve belang van markttransacties en de daarmee samenhangende transactiekosten verder toeneemt. Grossman en Rossi-Hansberg (2007) stellen zelfs dat het in de moderne economische handelstheorie niet meer moet gaan over handel in producten en diensten, maar om handel in taken. Die taken worden uitgevoerd op die plek waar de prijs-kwaliteitverhouding het gunstigst is. Voor de coördinatie van hun activiteiten zoeken bedrijven een locatie waar ze financiële transacties binnen de keten doelmatig kunnen structureren. In de locatiekeuze gaat het om de afweging tussen productiekosten en coördinatiekosten.

Doelvennootschappen

Landen of regio's met een goed ontwikkelde financiële infrastructuur hebben een concurrentievoordeel als vestigingsplaats voor de administratieve en financiële hoofdkantoren van internationaal opererende bedrijven. Nederland heeft zo'n infrastructuur. Die is deels gelegen in een op internationale handel georiënteerd fiscaal stelsel. De participatievrijstelling, onder welke vanuit het buitenland uitgekeerde dividenden, valutawinsten en koerswinsten onder voorwaarden vrijgesteld zijn van vennootschapsbelasting, een uitgebreid netwerk van belastingverdragen en een betrouwbaar en stabiel fiscaal klimaat maken van Nederland fiscaal gezien een aantrek-

kelijk land. Een ander sterk punt van Nederland is de aanwezigheid van een grote en professionele financiële sector, die ingesteld is op internationaal zakendoen. Bedrijven die zich administratief in Nederland vestigen, doen dat om hun grensoverschrijdende financiële transacties af te handelen, en om hun belastingplanning op concernniveau te optimaliseren. Dubbele belastingheffing te voorkomen is daarbij een belangrijke doelstelling. Administratieve vestiging in Nederland loopt via zogeheten doelvennootschappen, waarvan er meer dan twintigduizend zijn. In Nederland gevestigde vennootschappen met buitenlandse aandeelhouders, die als doel hebben het ontvangen of doorbetalen van middelen van of namens hun aandeelhouders, staan te boek als bijzondere financiële instellingen. Ongeveer de helft van de in Nederland gevestigde doelvennootschappen kwalificeert zich als bijzondere financiële instelling, (De Nederlandsche Bank, 2007). Als schakelpunten voor financiële activa zijn doelvennootschappen onderdeel van de financiële structuur van internationale bedrijven. Naast internationale transacties en internationale fiscale planning spelen ze een rol bij fusies en overnames, reorganisaties en herfinancieringen. Het totale in- en uitgaande transactievolume door bijzondere financiële instellingen beloopt 4.500 miljard euro op jaarbasis (DNB, 2007), meer dan negen maal het Nederlands bbp.

De trustsector in Nederland

Om dubbele belastingheffing op de winstafdracht van de buitenlandse dochterondernemingen van multinationale ondernemingen zoals Shell en Philips te voorkomen, liep de Nederlandse overheid voorop met het sluiten van bilaterale belastingverdragen met een veelheid aan landen (Lugard, 2005). Inmiddels heeft Nederland verdragen met zeventig landen (www.minfin.nl). Deze unieke verdragsstructuur is een bepalende factor geweest bij de groei van het cluster internationale financiële dienstverlening. Het vormt tevens een reden voor de vestiging van trustkantoren in ons land (Lugard, 2005). Verschillende fiscale regimes en interpretaties van regels die gelden bij grensoverschrijdende transacties vergen specialistische kennis om de transactiekosten die belastingbetaling met zich meebrengt zo laag mogelijk te houden. Het gaat daarbij niet alleen om de af te dragen belastingen zelf, maar ook om de kosten die voortvloeien uit verslaglegging en het naleven van wet- en regelgeving. Het bundelen van die specialistische kennis is de kerntaak van de trustsector. Met hun administratieve, adviserende

FRANK DEN BUTTER,
PETER RISSEEUW EN
MARCEL VAN DEN BERG
Hoogleraar Algemene Economie, Vrije Universiteit Amsterdam; clusterhoofd respectievelijk onderzoeker bij SEO Economisch Onderzoek

en coördinerende activiteiten dragen trustkantoren eraan bij dat Nederland zijn rol speelt als draaipunt in de internationale transactie-economie. Dat doen ze samen met banken, accountantskantoren en juridische adviseurs. Fysieke nabijheid is daarbij belangrijk. Vandaar dat veel van de trustkantoren in Amsterdam zijn gevestigd, aan of in de nabijheid van de Zuidas.

De trustsector staat pas sinds 2004 onder toezicht, dat wordt uitgeoefend door De Nederlandsche Bank en is vastgelegd in de Wet toezicht trustkantoren (Wtt). Doel van de Wtt is het bevorderen van de integriteit van de trustsector als onderdeel van de financiële sector. De Wtt eist van trustkantoren dat ze weten wie de eindaandeelhouders, de uiteindelijk belanghebbenden, zijn van de doelvennootschappen die ze in beheer hebben, wat de oorsprong van het vermogen is waartoe de doelvennootschap gebruikt wordt, en wat de bron en bestemming zijn van alle vermogensstromen die door de doelvennootschap lopen. De Wtt stelt, samen met de Regeling Integere Bedrijfsvoering Wtt (Rib), ook eisen aan de bedrijfsvoering van trustkantoren, en de deskundigheid en integriteit van de beleidsmakers in de trustkantoren. Daarnaast valt de sector onder de reguliere regelgeving voor financiële dienstverleners: de Wet WID/MOT en de Sanctiewet 1977. Per 2006 had DNB aan 141 trustkantoren een vergunning verleend. Deze kantoren, in omvang variërend tussen één en tweehonderd werkzame personen, bieden samen circa zeventienhonderd arbeidsplaatsen. Samen beheren ze ongeveer twintigduizend doelvennootschappen, waarvan er 7.500 de status van BFI hebben, voor zestienduizend verschillende klanten. De gezamenlijke omzet van de trustkantoren bedraagt ruim 240 miljoen euro.

Een derde van de trustkantoren heeft zelf buitenlandse aandeelhouders. Het toezichtregime is mede debet aan een recente herstructurering van de trustsector: veel banken die trustdiensten plachten te verlenen hebben die activiteiten verzelfstandigd. Dat heeft te maken met een *governance*-risico: als een doelvennootschap waarvan de bestuurders bancaire medewerkers zijn failliet gaat, kan de betrokken bank als crediteur met achtergestelde leningen achterblijven. Bovendien realiseren trustkantoren door hun specialisatie schaalvoordelen, waardoor het uitbesteden van trustdiensten de kosten doet verminderen voor de uiteindelijk belanghebbenden. Trustdiensten zelf vormen zodoende een voorbeeld van de handel in taken.

Dienstverlening door trustkantoren

Figuur 1 laat zien dat de dienstverlening aan de doelvennootschappen van velerlei aard is. Trustkantoren verlenen vestigings-, administratieve en managementdiensten, leveren desgewenst bestuurders voor doelvennootschappen, coördineren als vertegenwoordiger in Nederland de juridische, financiële en fiscale adviesdiensten en verzorgen de benodigde verslaglegging. Naast het zelf verlenen van diensten hebben trustkantoren ook een taak als regisseurs van ingehuurde specialistische dienstverleners: juristen, fiscalisten, notarissen, banken. Hier gaat naar schatting 320 miljoen euro in om, waarvan het grootste deel (245 miljoen) wordt betrokken in Nederland. Hiermee zijn in Nederland ongeveer,

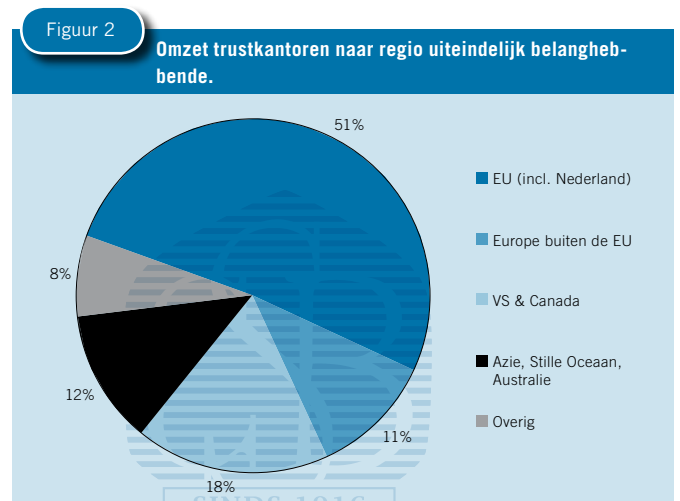
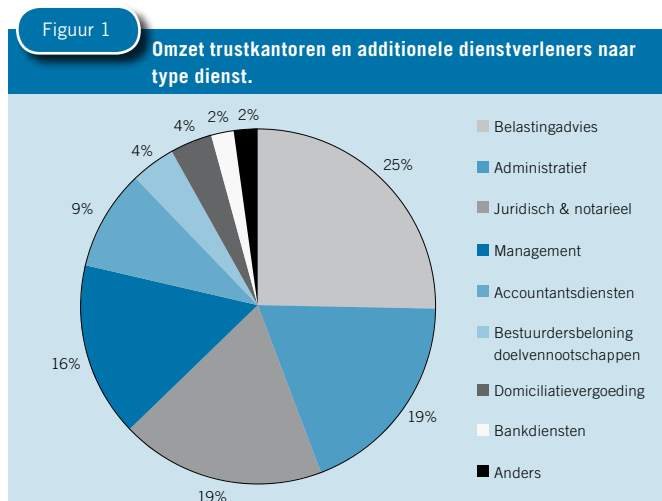
naast de zeventienhonderd banen bij de trustkantoren, nog eens dertienhonderd banen gemoeid. Een kwart van het totaalbedrag dat klanten afnemen van de trustkantoren en de andere dienstverleners komt voort uit belastingadvies (figuur 1). Gemiddeld per doelvennootschap komt dat neer op 6.600 euro. Daarnaast zijn er substantiële bedragen gemoeid met administratieve en managementdiensten, met juridisch advies en met notariële diensten. Zakelijke partijen zijn de belangrijkste klanten van de trustkantoren. Ongeveer twintig procent van de omzet komt uit de kringen van vermogende families, die hun zakelijke belangen door een Nederlands trustkantoor laten behartigen.

Figuur 2 laat zien dat Europa de belangrijkste markt voor de trustsector is. Ruim de helft van de omzet van de trustkantoren is toe te schrijven aan uiteindelijk belanghebbenden in de Europese Unie, waarvan tien procent uit Nederland. Elf procent komt van uiteindelijk belanghebbenden uit Europese landen buiten de EU. Daarnaast zijn Noord-Amerika, Azië en Australië belangrijk. De omzet van uiteindelijk belanghebbenden uit gebieden als Afrika en het Caribisch gebied is zeer beperkt. Het Caribisch gebied is vooral een transitzone.

De bijdrage van de trustsector aan de Nederlandse economie is meerledig. Ten eerste zijn er drieduizend hooggekwalificeerde banen, die samen zorgen voor een financiële impuls van 1,8 miljard euro, voor driekwart bestaande uit belastingen en voor één kwart uit omzet voor de trustkantoren en andere adviseurs. Met een netwerk van zestienduizend klanten, voor het merendeel internationaal opererende bedrijven, draagt de sector bij aan het profiel van Nederland als hoogwaardig internationaal financieel dienstencentrum.

Het belang van een integere bedrijfsvoering

Dat internationaal opererende bedrijven hun internationale financiële en fiscale structuur optimaliseren is een economische noodzaak. Het inzetten van zogeheten *offshore finance* hoort daarbij. Toch wordt dit fenomeen door het publiek vaak gezien als een

ongewenste uitwas van het internationale kapitalisme. *Offshore finance* en de trustsector worden veelvuldig geassocieerd met praktijken als geld witwassen en belastingontduiking. Een rapport van SOMO (Van Dijk *et al.*, 2006), waarin Nederland als een belastingparadijs wordt afgeschilderd, kreeg veel aandacht in de pers, zelfs internationaal. De bewijsvoering wil bij de beschuldigingen aan het adres van de trustsector nogal eens ontbreken (Unger *et al.*, 2006), maar dat wil niet zeggen dat het gevaar van malversaties er niet is. OECD (2001) geeft een overzicht van het potentieel misbruik van doelvennootschappen. De Wet toezicht trustkantoren is deels gebaseerd op dit OECD-rapport, en op de aanbevelingen van de *Financial Action Task Force on Money Laundering* (FATF, 2003).

Het is niet zonder betekenis dat de aanduiding trust bij de trustkantoren zo'n negatieve connotatie heeft gekregen. In de moderne economische theorie speelt *trust* een belangrijke rol. Fukuyama (1995) heeft het begrip terug in de aandacht gebracht. In een handelsrelatie vormt vertrouwen een belangrijke component voor het verlagen van de transactiekosten (Nooteboom, 2002; Mosch, 2004). In de relatie met zijn klanten (principalen) heeft het gespecialiseerde trustkantoor als agent een niet te overbruggen informatievoorsprong. Een door de trustkantoren waargemaakt vertrouwen, mede gebouwd op een hoge mate van integriteit, is instrumenteel in het verminderen van transactiekosten (WRR, 2003; Mosch, 2004). Vertrouwen is een essentiële voorwaarde voor het functioneren van de Nederlandse financiële infrastructuur. Het is voor de trustsector cruciaal om op dit punt een goede reputatie op te bouwen en te handhaven. Het doorlichten van klanten en transacties hoort bij de activiteiten van de trustsector. Dit kan op korte termijn leiden tot hogere transactiekosten, maar die vallen weg tegen de mogelijke kosten van reputatieverlies bij affaires. De ervaring leert dat bonafide klanten niet geassocieerd willen worden met trustkantoren waarvan de integriteit, terecht of niet, in twijfel getrokken wordt.

Internationale concurrentiepositie

Stabiliteit en betrouwbaarheid zijn belangrijke overwegingen voor buitenlandse ondernemingen om zich administratief in Nederland te vestigen. Immers, het gaat daarbij om beslissingen voor de lange termijn. Continuïteit in de fiscale regelgeving, zodat partijen weten waar ze aan toe zijn, is essentieel. Voorspelbaarheid in de opstelling van de fiscus is dat ook. Het netwerk van fiscale verdragen, de participatievrijstelling, het ontbreken van bronbelasting en de mogelijkheid tot *advanced tax rulings* (vooraf te maken afspraken met de fiscus over de fiscale gevolgen van voorgenomen transacties) bestempelen Nederland tot een aantrekkelijke vestigingsplaats. Een goed opgeleide beroepsbevolking en een groot en veelzijdig financieel cluster in Amsterdam, inclusief de trustkantoren, zijn belangrijke factoren. De beschikbaarheid van Schiphol als internationale

Tabel 1

Bijdrage van de trustsector aan de Nederlandse economie (in miljoen euro's).

belastingopbrengsten (VPB + BTW)	1.310
netto omzet trustkantoren	242
netto omzet andere sectoren (fiscalisten, accountants, notariaat)	245
totaal	1.797

luchthaven geldt als een belangrijk voordeel boven de Europese concurrenten Luxemburg en Ierland. Door het wezen van de trustsector, een op vertrouwen en specifieke deskundigheid gebaseerde relatie tussen klanten en trustkantoren, is er sprake van een hoge mate van relatiespecificiteit in de diensten van de trustsectoren. Diensten hebben geen routinematig karakter, maar worden toegesneden op de klant en op de situatie, (Nunn, 2005). Mede daardoor staat de Nederlandse trustsector sterk.

Tot slot

Om de positie van Nederland te waarborgen is het belangrijk dat overheid en marktpartijen aan een aantal voorwaarden voldoen. Continuïteit in fiscale regelgeving is daar één van. Trustdiensten gedijen alleen in wisselwerking met een sterke financiële dienstensector. Het is de uitdaging voor Nederland de kennis en de infrastructuur op peil te houden. De sector zelf moet werken aan transparantie en een nadruk op integriteit. Onkreukbaarheid gekoppeld aan deskundigheid kenmerkt de niche die de trustsector in Nederland dient in te nemen. Betrokkenheid bij illegale activiteiten moet te allen tijde worden vermeden. De trustkantoren moeten volledig zicht hebben op herkomst en bestemming van de gelden van hun cliënten. Het toezicht van De Nederlandsche Bank, dat zich op de integriteit van de trustkantoren en hun klanten richt (DNB, 2008), draagt bij tot een verdere versterking van de reputatie van deze sector. Het is juist een uitbating van het begrip trust in de naamgeving van deze kantoren die hun concurrentiepositie kan doen versterken. Op lange termijn zijn dan de transactiekosten het laagst.

LITERATUUR

- Berg, M. van den, K. van Buiuren, T. van Giffen en P. Risseeuw, m.m.v. F. den Butter (2008) *The Dutch Trust Industry*. Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek, rapport 2008-25.
- DNB (2007) *Bijzondere financiële instellingen – integriteitrisico bij grote geldstromen*. DNB Kwartaalbericht maart 2007, 65–68.
- DNB (2008) *De Nederlandsche Bank. Jaarverslag 2007*.
- Dijk, M. van, F. Weyzig en R. Murphy (2006) *The Netherlands: A tax haven?* Amsterdam: Centre for Research on Multinational Corporations.
- FATF (2003) *The forty recommendations*. Parijs: FATF/OECD.
- Fukuyama, F. (1995) *Trust: The social virtues and the creation of prosperity*. New York: The Free Press.
- Grossman, G. en E. Rossi-Hansberg (2007) *Trading tasks: a simple theory of offshoring*. NBER Working Paper, no. W12721.
- Lugard, R. (2005) *De Wtt en de Rib Wtt: Een blik in de tijd*. *Tijdschrift voor Compliance*, 2005-1, 9-15.
- Mosch, R. (2004) *The economic effects of trust; theory and empirical evidence*. Tinbergen Institute Research Series 340, Thela Thesis.
- Nooteboom, B. (2002) *Trust: forms, foundations, functions, failures and figures*. Cheltenham: Edward Elgar, 2002.
- Nunn, N. (2005) *Relationship-specificity, incomplete contracts and the pattern of trade*. Mimeo, University of Toronto.
- OECD (2001) *Behind the corporate veil, using corporate entities for illicit purposes*. Parijs: OECD.
- Unger, B., M. Siegel, J. Ferwerda, W. de Kruijff, M. Busuioic, K. Wokke en G. Rawlings (2006) *The amounts and the effects of money laundering, Report for the Ministry of Finance*. Utrecht: Utrecht School of Economics.
- Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (2003) *Nederland Handelsland: het perspectief van de transactiekosten*. Rapporten aan de Regering no. 66. Den Haag: Sdu Uitgevers.